

LEDER

Isolationens onde cirkel.

At bo alene betyder ikke nødvendigvis at være fattig, og at være fattig betyder ikke nødvendigvis at være (eller føle sig) alene.. Fattigdom, ensomhed og isolation behøver ikke at være tre sider af en trekant, men de er ofte dele af en ond cirkel der fører til social udstødelse.

Det er højst sandsynligt mere følelsen af ensomhed, en bare det at bo alene, der medfører at et stigende antal mennesker ikke åbner sig for andre med deres problemer, og lader deres sociale netværk smuldre, hvad enten det er familien, venner eller naboer.

Et liv i marginen er dagilivet for millioner af fattige mennesker, som føler sig ude af stand til at tage del i samfundet ; et samfund hvor det at være aktiv, forbruge, og "have midlerne" er mere og mere værdsat, og opreklameret.

Desuden er familien i mange lande heller ikke længere et tilflugtssted, en modgift mod ensomhed og isolation. Faktisk medfører familiesammenbrud ofte en følelsesmæssig afkobling, på samme måde som arbejdsløshed kan medføre en afkobling fra arbejdsmarkedet. Mulighederne for at tage del i samfundslivet svinder, og social udstødelse tegner sig i horisonten ...

Det kan dreje sig om unge mennesker, der er droppet ud af uddannelse eller arbejdslivet, ældre mennesker negligeret af familien, hjemløse, der passer sig selv ... Dette nummer af *Network News* prøver at udrede for det snævert sammenhængende og komplekse virvar af objektiv isolation og psykologisk ensomhed. En udredning, der stadig er alt for overfladisk, og derfor må tages op af de aktører, der arbejder på området: fra socialrådgivere til universitetsforskere, politikere og lovgivere. For selvom ensomhed kan komme fra en individuel subjektiv opfattelse og indfølelse, kan den føre til livssituationer, der er meget svære at komme ud af igen.

Vincent Forest

ENSOMHED, ISOLATION OG FATTIGDOM

INDHOLDSFORTEGNELSE

At bo alene

- *"Du føler dig alene, skyr menneskelig kontakt og ender med at føle dig udstødt"*. Interview med Marie-Thérèse Casman fra Liège Universit (Belgien)
- Ældre mennesker har færre sociale kontakter
- Nogle få tal ...
- Hjemløshed og ensomhed
- Portræt af Leszek, Polen
- Det er svært at være med, når man er alene
- At udvikle deltagelsen af unge for at nedbryde isolationen.

Nyt fra den Tjekkiske Republik

- Konstitutionen: et delt emne
- Den Europæiske sociale model set fra Prag
- Præsentation af det Tjekkiske EAPN Netværk
- Fattigdom i den Tjekkiske Republik

AT BO ALENE

“Du føler dig alene, skyr menneskelig kontakt og ender med at føle dig udstødt”

Der er en tæt og kompleks sammenhæng mellem fattigdom, ensomhed og isolation. Vi har talt med Marie-Thérèse Casman, forsker ved Institutet for Humaniora og Social Videnskab, Liège Universitet, (Belgien).

Marie-Thérèse Casman: Antallet af mennesker, der bor alene er vokset støt siden 1960'erne: næsten en af hver tre husstande er en én-persons husstand. Forskning viser at én-persons husstande (ofte kvinder end mænd) har større sandsynlighed for at være fattige end mennesker, der lever i husstande sammen med andre. Den eneste kategori af husstande med en større fattigdomsrate end enlige, er familier med kun en forsørger. For at sætte lidt flere detaljer på dette kan vi tage Belgien, hvor 13% af mennesker, der lever alene er mellem 16 og 34 år, 22% mellem 35 og 54 og 65% mellem 55 og derover. Med hensyn til den ægteskabelige stilling har 37% aldrig giftet sig, 1% er gift, 41% er enker/enkemænd, 18% er skilt, og 3% er separeret. Desuden har 33% af én-persons husstande arbejde, mens 67% ikke har det eller er holdt op (især pensionister eller unge uden arbejde). Man må desuden bemærke at flere én-persons husstande har dårligere helbred (10% mod 4% der lever sammen med andre). Det er især enlige pensionister, der anser deres helbred for dårligt eller meget dårligt (14%).

I svaret på spørgsmålet “er det vanskeligt at få pengene til at slå til med din indkomst?”, er det for det meste mennesker, der lever alene, der svarer at de har store vanskeligheder, men det er endnu værre for de personer, der lever i én-forsørger husstand.

Unge mennesker, ældre mennesker og én-forældre familier er blandt de kategorier, der er mest berørte af fattigdom. Hvordan hænger det sammen?

Unge én-persons husstande er mere berørte af fattigdom, fordi de ikke er så veletablerede på arbejdsmarkedet. Ældre mennesker, især de allerældste, for det meste kvinder, har for en

stor dels vedkommende stadig en meget lille pension, fordi de har arbejdet uden pensions opsparing. Angående én-forsørger familier viser forskningsresultater at de fleste er enlige mødre, at de har en dårligere uddannelse end kvinder der lever i parforhold og at proportionalt færre er i arbejde. Hvis man desuden tilføjer, at nok kun en tredjedel af børnepenge udbetales eller betales uregelmæssigt, forstår man hvorfor de – og deres børn – er berørte af fattigdom. Man må naturligvis ikke generalisere og sige at alle kvinder, der lever i én-forsørger familie er fattige

Marie-Thérèse Casman

“Familieenheden er ikke en tilstrækkelig beskyttelse imod udstødelse.

eller er i fare for at blive fattig, det afhænger af deres uddannelse, deres arbejde og muligvis endog af familiens støtte. Det øgede antal mennesker der bor alene, er blandt andet et udtryk for nye familie mønstre, færre giftemål, flere skilsmisser, man gifter sig senere, og en stor nedgang i husstande med flere generationer.

Er “ensomhed” det samme som “isolation”?

Jeg tror vi må skelne mellem følelsen af ensomhed og objektiv isolation. Man kan sagtens leve lykkeligt alene (i en én-persons husstand) og ikke føle sig ensom, fordi man har familie, venner og professionelle relationer. Men, man kan også bo i en fler-personers husstand og føle en subjektiv ensomhed på grund af de indbyrdes forhold (føle sig misforstået, forkastet, ikke taget hensyn til,...). Så vi må skelne mellem en mere objektiv faktor og de subjektive følelser. Desuden kan man finde begge dele i nogle mennesker, som f.eks. ældre mennesker, der lever alene efter en partners død, eller folk, der bor alene efter problemer og sammenbrud af ægteskabet.

Hvorfor kan det at “føle sig ensom” føre til at “føle sig udstødt” og en svækkelse af de sociale bindinger?

Følelser af ensomhed, der fører til følelsen af at være udstødt er hovedsageligt et udtryk for den enkeltes psyke:

Du føler dig alene, undgår kontakten med andre mennesker, og ender med at føle dig udstødt. Fattigdom er ikke nødvendigvis en faktor i dette.

“Man må skelne mellem følelsen af ensomhed og objektive isolation”

Faktisk bliver sætningen “sociale bindinger” ofte brugt, fordi myndighederne håber at

civilsamfundet (via familie, naboer, osv.) vil overtage en del af byrden med at takle fattigdommen og utrygheden. Det handler om den måde velfærdsstaten, der ser ud til at have problemer med at løse alle opgaver, prøver at aktivere et ”velfærdssamfund” ved at appellere til udviklingen af familie- og nabo-solidaritet.

Er familieenheden stadig et bolværk mod social udstødelse i Europa?

Jeg anser ikke familien, for en enhed, der yder tilstrækkelig beskyttelse mod social udstødelse. Den kan være det, men ikke i alle tilfælde. Man forgøgler sig, hvis man tror at man kan kurere fattigdom ved at mobilisere familienettet, fordi i dette tilfælde handler det mere om affinitet (du hjælper dem du føler dig knyttet til og ikke nødvendigvis dem, der har mest brug for det). Desuden kan man ikke generalisere den slags støtte, fordi der er mange demografiske aspekter, der spiller ind (hvem støtter dem uden- eller med en lille familie?). Desuden opfattes solidaritet på mange forskellige måder

Er det sværere for folk, der bor alene, at få adgang til deres rettigheder?

Hvis folk, der bor alene er isolerede med hensyn til et socialt- og familie netværk, er det meget sandsynlig, at det er sværere for dem at kende deres rettigheder, eller få oplysninger om dem. Jeg tror nogle kategorier af mennesker – for eksempel gamle mennesker – kan blive skubbet effektivt til side, hvis de ikke bliver støttet af familien eller naboer. De er bange for at spørge. Så sommetider bliver det mellemmand, som familiedoktoren eller endog postmanden, der fortæller dem hvor de skal henvende sig, eller tager sagerne i egen hånd så de opnår disse rettigheder.

Er ensomhed mest almindeligt i byer?

Det ser ud til at det især er i store byer man finder det største antal af mennesker, der bor alene. Men mange mennesker, der har kontakt med landbefolkningen, mener også at det findes der: et særligt tilfælde er bønder, der ikke vil forlade gården, selv når de er meget gamle. Hvad der virkelig er brug for, er en undersøgelse

af forholdene i lokalmiljøer, for at fastslå de problemer ensomhed skaber for visse mennesker. Ofte er det først efter en sørgelig begivenhed (et lig, der bliver fundet længe efter personen er død) at disse emner kommer på dagsordenen..

Er arbejdspladsen stadig det vigtigste sted for socialisering i det 21. århundrede?

At have et arbejde er meget vigtigt: det medfører en indkomst, det giver følelsen af at tilhøre en gruppe og at have en gavnlig social rolle. Så, for øjeblikket, er det stadig den bedste måde at have et ordentligt liv på. Men, det er et faktum at Europa har et stadigt større antal af “arbejdende fattige”, som betyder at nogle mennesker ikke kan opnå et ordentligt liv, selvom de er i arbejde.

Kan man kalde det en “fiasko kultur”?

Jeg er ikke alt for glad for det udtryk, fordi jeg mener, det er utilladeligt at sige at visse sociale grupper dyrker fiaskoen. At disse grupper ofte befinder sig i systemer, der fører til regelmæssig fiasko er rigtigt, men det er nok mere korrekt at sige, at vi lever i et samfund, der har tendens til at lægge ansvaret (eller skylden) på ofrene for hvorledes systemet fungerer eller ikke fungerer økonomisk og socialt. Derfor bruges der en masse tid og energi på at “aktivere” arbejdsløse og folk på socialhjælp (og selvfølgelig hjælper det nogle af dem til at blive integrerede), men der er intet – eller ihvertfald ikke nok – arbejde til disse mennesker, som konstant bliver bedt om at gøre en større indsats for at finde et arbejde. Under sådanne omstændigheder kan man vel kun få fiasko

Interview: V. Forest

“Hvem ved hvad virkelig ensomhed er – ikke den ensomhed alle taler om, men den ubønhørlige rædsel? Selv for de ensomme bærer den en maske”, Joseph Conrad

“ Jeg er ensom fordi jeg er ulykkelig, og vil ikke skygge for andres lykke ved min tilstedeværelse”, Samuel Johnson

“Den frygteligste fattigdom er ensomhed og følelsen af ikke at være elsket”, Moder Teresa fra Calcutta

“Kun ensomme sjæle forstår hvad jeg føler i nat, Kun de ensomme kender lidelsen ved denne følelse”, Roy Orbison

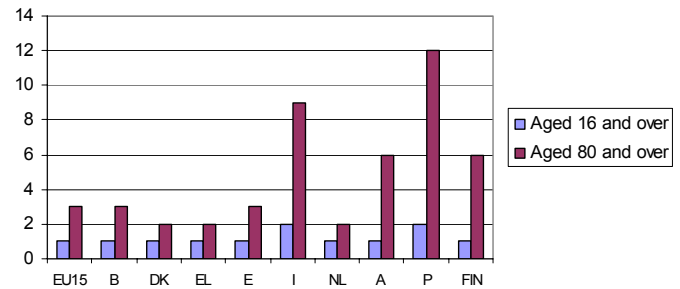
Ældre mennesker og Isolation

Langt de fleste ældre mennesker er sunde og integrerede i samfundet, men nogle isolerer sig mere og mere efterhånden som de bliver ældre. Dette kan medføre depressioner, ensomhed og i ekstreme tilfælde døden.

Mange mennesker synes at deres omgangskreds formindskes når de holder op med at arbejde og forlader det professionelle liv. Lidt efter lidt kan deres sundhedstilstand og deres mobilitet forringes. Utilgængelige infrastrukturer og tjenester, der enten på grund af deres fysiske form eller den hurtighed der kræves, kan blive hindringer for at være med. Angst for kriminalitet og et nedsat selvværd kan også få ældre mennesker til at trække sig bort fra en fuld deltagelse i samfundslivet. Det siger sig selv, at efterhånden som folk bliver ældre formindskes den sociale gruppe (venner, samlever osv) idet folk flytter eller falder bort. Risikoen for isolation forbundet med alder har derfor ikke alene, eller først og fremmest, noget at gøre med evner, lyst eller holdningen til andre, men også tidens effekt på det sociale netværk, efterhånden som man mister de nærmeste og kæreste. Det faktum, at kvinder har en længere forventet levetid end mænd og ofte sidder med en mindre pension, medfører at ældre kvinder ofte er mere udsat for isolation. Ingen enkelt indikator kan afsløre den isolation ældre mennesker i Europa befinder sig i, men nedenstående data kan hjælpe til med at give et billede af den virkelighed mange lever i:

- **Bo alene:** Ifølge Eurostat, består 20% af alle pensionerede husstande af ældre mennesker, der bor alene. I fremtiden antages det at så mange som 32% af folk i alderen 65+ og 45% i alderen 80+ vil bo alene i den Europæiske Union i år 2010.
- **Sociale kontakter:** Den grafiske fremstilling (herunder) viser at jo ældre man bliver, desto større er muligheden for mindre kontakt med andre. EU gennemsnittet viser, at for mennesker med de færreste sociale kontakter er det tre gange så sandsynligt at de er over 80 år gamle. Undersøgelser i UK har vist at 20% af de over-65 årige tilbringer mere end 12 timer alene dagligt og at 7% indenfor det sidste år havde følelsen af at ingen vidste at de var til.

Procentdel af befolkningen med lille eller ingen kontakt, efter aldersgruppe, 1999

Kilde: Leve betingelser i Europa – Statistisk lommebog, Data 1998-2002, udgivet i 2004

- **Kontakt med yngre Generationer:** En nylig europæisk undersøgelse 'SHARE' viste at 21.9% af de over- 80 årige ikke har børn der lever. I 70+ aldersgruppen, der har børn, bor kun 15% sammen med et af deres børn, mens 16% ikke har et barn indenfor en afstand af 25 km.
- **Mobilitet og sundhed:** Ifølge Eurostat risikerer hver aldersgruppe, i takt med at alderen stiger, systematisk at blive bremset i deres daglige aktiviteter på grund af flere sundheds- (sygdom eller handicap) eller mentale problemer, end aldersgruppen før dem. Risikoen stiger skarpt henimod livets afslutning, idet 16.1% af gruppen 65 til 74 befinder sig i denne situation mod 36.2% af gruppen over 85.
- **Tilgængelighed og frygt:** En nylig undersøgelse foretaget af "Help the Aged" og "British Gas" (UK) viste at alene i UK føler over én million af de over-65 årige (12 %) sig fanget i deres eget hjem.
- **Tragiske hændelser:** I august 2003, i Frankrig, medførte en hedebløge over 10.000 ekstra dødsfald indenfor to uger. Langt størstedelen af disse blandt ældre mennesker. Dette afslører nok mest klart både omfanget af isolation og de farer det kan medføre.

AGE, er et netværk, der arbejder med at omsætte sine medlemmers vidtrækkende erfaringer til kampagner for at påvirke lang-tids politiske løsninger på alle regeringsniveauer.

Edward Thorpe

Policy Officer – AGE, Platformen for Europas Ældre

Nogle få tal...

Fattigdom berører husstande forskelligt. Hvis man ser bort fra store familier (2 voksne, 3 eller flere børn) – hvor fattighedsraten var 27% i 2001 – lider personer, der bor alene mest af fattigdom:

- Alene voksne: 25%
- Alene mænd: 18%
- Alene kvinder: 28%
- Alene voksen med et barn (flest kvinder): 35%

I samme år havde 17% af pensionister, 19% af de over-65-årige og 19% af de 16-24 årige underfattighedsgrænsen-indkomster i EU-15. Selvom ikke alle bor alene, er det tilfældet for størstedelen.

Hjemløshed og ensomhed

Sammenbruddet af sociale netværker er en af grundene til hjemløshed – og den er svær at komme ud af igen.

Familie og venner udgør en stærk støttekreds. I et stærkt familiesammenhold hjælper man hinanden uden forventninger om gengæld. Personer udenfor et sådant sammenhold, er meget sårbare. Hjemløse mennesker har ofte hverken støtte fra familien eller kontakt til dem. Familiekriser kan være én af årsagerne til at forlade hjemmet og miste kontakten med familiemedlemmerne.

Den britiske NGO "Crisis" illustrerer dette meget klart i rapporten "Hjemløshed og Ensomhed: Mangelen på Samvær" (1) Rapporten giver et overblik over den senere tids forskning i UK, som viser at familie skænderier var den mest afgørende faktor for hjemløse unge, når de forklarede hvorfor de var gået hjemmefra. "Crisis" mener at familiens udvikling i de senere år har gjort den svagere. I lyset af det stigende antal familiesammenbrud, der kan medføre hjemløshed, foreslår "Crisis", at der bør oprettes præventive formidlingscentre.

Hjemløse mennesker, hvis sociale netværk er brudt helt sammen, befinder sig i en situation uden de referencerammer som de fleste af os tager for givet. Ansigt til ansigt med ekstremt stress og hvad der forekommer som uoverstigelige hindringer, befinder de sig

desuden uden støtte fra de nærmeste, på det tidspunkt, hvor de har mest brug for det.

Isolationens snigende effekter

Den snigende effekt af isolationen og ensomheden, som kroniske hjemløse lider under, er blevet forsket i af den franske læge Xavier Emmanuelli (2), grundlægger af "Samu Social" (en nødhjælpstjeneste for hjemløse). Hans lange erfaring i arbejdet med hjemløse med alvorlige fysiske lidelser (der, fordi de negligerer sig selv ofte bliver livstruende) fik ham til at forske i hvorfor hjemløse ofte ville udholde ekstreme niveauer af smerte og lidelser uden at søge hjælp. Han udviklede en teori om, at processen af isolation og udstødelse får visse hjemløse til at miste deres underbevidste selvfølelse og følelsen af deres fysiske tilstand. Denne proces kan medføre at hjemløse føler sig usynlige. Da andre ikke længere ser dem, er det som om de ikke eksisterer. Derfor forklarer han, negligerer hjemløse mennesker deres fysiske sundhed i en sådan grad at det forekommer helt uforståeligt for ikke at sige umuligt. Han mener, at tabet af selvfølelse er meget svær at genoprette og afskærer en fra omverdenen.

For at illustrere dette synspunkt beskriver han hvorledes hjemløse, som han har arbejdet med, næsten aldrig havde identitetspapirer- deres eneste adgang til det offentlige system. Når de blev skaffet til dem, mistede de dem systematisk igen. Han argumenterer for at denne handling viser de hjemløses følelse af at de ikke "er nogen" og ikke har nogen social identitet.

At opretholde et nyt lejemål

For de hjemløse, der klarer at bryde ud af - , eller bryde den nedadgående spiral til total udstødelse, og som klarer at flytte ind i et nyt lejemål, kan ensomhed være en afgørende faktor for, om de vil være i stand til at opretholde dette lejemål. At flytte ind i en lejlighed er en mulighed, som tidligere hjemløse kan bruge til at afbryde forbindelser, de anser for problematiske, da det kan føre dem tilbage i alkohol eller stofmisbrug. Men, hvis der ikke er nogle til at udfylde hullet med, kan ensomheden trække dem tilbage på gaden igen, til de hjemløshedsstrukturer som de plejede at frekventere, og for samværets skyld. I "Håndbogen for Genbosættelse" skrevet for Alliancen af Nationale Hjemløse, advarer Pip Bevan (3) om, at når den første rus over flytningen er dampet af, kan isolation og depression begynde at sætte ind. Det er absolut

vigtigt med støtte på dette tidspunkt, især til at genoprette forbindelsen til familien og til et socialt netværk.

Dearbhal Murphy

Coordinator for FEANTSAs Arbejdsgruppe for Sundhed og Social Beskyttelse

(1) Crisis 2000: Gerard Lemos: "Homelessness and Loneliness: the Want of Conviviality", <http://www.crisis.org.uk/researchbank>

(2) Baseret på en tale af Xavier Emmanuelli, holdt på "Grande Conférence Catholique", Bruxelles, november 2004.

(3) Bevan P. (1998): "Resettlement Handbook, National Homeless Alliance". Pip Bevan er medlem af FEANTSAs Arbejdsgruppe for Sundhed og Social Beskyttelse

Leszeks portræt

"Mit navn er Leszek. Jeg er født i Polen i 1953. Da jeg gik ud af skolen begyndte jeg at arbejde som elektriker. Mit job medførte mange rejser, hvor jeg boede på hjem for arbejdere. Stemningen på disse steder lagde op til at drikke alkohol. På det tidspunkt besluttede jeg at begynde at drage fordel af mine kunstneriske evner. Så jeg medvirkede i koncerter og fester, hvor jeg spillede guitar. Jeg havde følelsen af at jeg ikke var knyttet til mit land og mit hjem. Men meget snart mistede jeg forbindelsen til mine rødder og følelsen af at kontrollere mit eget liv.

Uden slægtinge og venner blev alkoholen mit eneste selskab. Og så mistede jeg min eneste virkelige glæde i livet, min egen familie. På den måde blev jeg overladt til gaden og begyndte mit liv som hjemløs. Jeg anstrengte mig for at bede om hjælp fra det offentlige, men enhver kontakt med dem blev en ulidelig byrde, fordi jeg var en taber og et problem i deres øjne.

Da jeg var i alkohol terapi fandt jeg ud af, at der eksisterede en Barka Stiftelse for Gensidig Hjælp i Poznan. Mens jeg boede på Barka hjemmet begyndte jeg at genopbygge min tillid til - og respekt for mennesker og også følelsen af at være akcepteret. For tiden giver jeg hjælp til andre mennesker i nød, og det er blevet min interesse, passion og mening med livet. Nu har jeg mulighed for at gøre netop det, ved at arbejde for Barka Socialhjælps Organisation."

Kilde: EAPN, "Den Europæiske Union vi ønsker", snart disponibel.

Det er svært at være med når man er ung og alene

Selvom revisionen af Lissabon strategien fokuserer på beskæftigelse og vækst, som måske nok kan sætte fart i den globale europæiske økonomi, er det ikke sikkert at den fører til den forventede udryddelse af fattigdommen i år 2010. I 2002, levede 68 millioner mennesker eller 15% af befolkningen i EU på grænsen af- eller i fattigdom. I tillæg til dette opregner en nyudkommen Eurostat rapport, at 14 millioner mennesker er "arbejdende fattige". Skønt der mangler officielle tal specifikt for unge mennesker, kan man gå ud fra at de unge udgør en stor del af disse "arbejdende fattige".

Unge mennesker lider normalt under de værste arbejdsbetingelser: kort-tids kontrakter, ingen adgang til de sociale sikkerhedssystemer, dårligt betalte jobs, manglende træning i intervallet mellem skole og arbejdsmarked osv.... Denne virkelighed er direkte knyttet til den mangel på frigørelse, som unge mennesker oplever. Det Europæiske Ungdomsforum har sat emnet på toppen af deres dagsorden, ved at nedsætte en arbejdsgruppe om social indslusning og unges deltagelse (se næste artikel).

Mangel på selvtillid og troen på sig selv

Ungdomsfattigdom er meget chokerende fordi unge, der er fattige, ofte har arvet deres fattigdom, idet de er vokset op i familier der kæmper hårdt for at give deres børn en minimums chance for at lykkes i livet. Mange unge mennesker, der vokser op i fattigdom er overgivet til statens hjælp og nogle bor på børnehjem, hvor deres sociale omgangskreds ofte er begrænset til de professionelle, der tager sig af dem, og de andre unge med en lignende baggrund.

Generelt kan man sige, at unge mennesker, der er vokset op i fattigdom og udstødelse kan være bange for at deltage i et "normalt" liv, få et job og bo sammen med såkaldte "normale" mennesker, fordi deres samfundserfaringer har fået dem til at tro, at de ikke er i stand til at tilpasse sig. Når de har muligheden for at bo alene, må de følges og støttes for at kunne overkomme alle de formaliteter de skal efterkomme. Hvis en sådan støtte ikke er til stede kan unge, der står i alvorlig fare for social udstødelse og som måske også mangler

selvtillid og tro på sig selv, ofte give op og gå tilbage til deres tidligere liv uden chancer for at forbedre deres personlige situation.

Med den nuværende Europæiske demografiske tendens, hvor unge mennesker hurtigt er ved at blive en sjælden resource, og dermed mere og mere værdifulde, har vi intet andet politisk valg end at give en reel chance til denne "ofrede generation".

En Europæisk Pagt for Ungdommen

Hvor vigtigt det er at kæmpe imod ungdomsfattigdom er allerede erkendt. "Afskaffelsen af børne –og ungdomsfattigdom" er én af de syv prioriteter i den sociale inklusions strategi. Derudover, ved at antage den Europæiske Pagt for Ungdommen, har medlemsstaterne uforbeholdent engageret sig i den europæiske ungdom. I modsætning til den sociale inklusions strategi er den Europæiske Pagt for Ungdommen helt inkluderet i den reviderede Lissabon strategi og indeholder en politisk erklæring om, at arbejde på det nationale niveau for social inkludering af ungdommen og at kæmpe imod for tidlig skoleafgang, der mest berører fattige. Denne pagt skal, som et instrument på højeste niveau vedtaget af statsledere og regeringer, være redskabet til at udrydde ungdomsfattigdom i Europa før 2010.

De prioriteter EU staterne har som mål for at gøre noget ved sagen trænger til en mental forvandling. I vore samfund anses fattigdom mere som en personlig manglende evne til at indordne sig i et godt samfund, end en fejl fra samfundets side. I en global økonomi, hvor fleksibilitet, fornyelse og hurtighed er blevet nøgleord, er denne traditionelle opfattelse af fattigdom meningsløs. I virkeligheden lider de fleste unge, der lever i fattigdom, af at være blevet forkastet af deres nærmeste omgangskreds, da fattigdom skaber ensomhed og social isolation. I tilgift til dette gør isolationen det sværere endnu engang at starte et nyt liv med samme muligheder. Derfor må vi ændre den nutidige virkelighed, hvor fattige mennesker er fattigdommens fanger. Dette må være prioriteten i de kommende år...

Marta Escribano

Bestyrelsesmedlem af Det Europæiske Ungdomsforum.

Ungdommen deltager i at nedbryde isolationen

Det Europæiske Ungdomsforum har for nylig nedsat en arbejdsgruppe om social inkludering og unges deltagelse, der har til hensigt at udvikle forslag til strategier om hvordan man fremmer en aktiv deltagelse af unge mennesker i samfundet og i politik på alle niveauer: lokalt, regionalt, nationalt og internationalt.

For mange unge fra dårligt stillede familier er der mange hindringer for at deltage aktivt i samfundet. At fjerne disse hindringer og stræbe efter social inklusion og unge menneskers deltagelse fortjener speciel opmærksomhed. Arbejdsgruppen for Social Inklusion og Unges Deltagelse mødes for første gang i juni 2005.

Mere info: <http://www.youthforum.org>

DEN TJEKKISKE REPUBLIK

Den Europæiske Konstitution: et delt emne

Det tjekkiske samfunds mærkelige tilstand: tjekkerne ser ud til at være meget glade for den Europæiske Konstitution, men det er republikkens præsident ikke (*)

Den Tjekkiske Republik er det eneste EU medlem, der endnu ikke har besluttet om godkendelsen af den Europæiske Konstitution skal stemmes om i parlamentet eller foregå ved et referendum. Den tjekkiske offentlighed debaterer for øjeblikket fordele og ulemper. De ønsker uafhængig information og viden om den debat der foregår, for at være bedre forberedt til et eventuelt referendum.

Et uimodsigeligt faktum er, at det foreliggende forslag til den Europæiske Konstitution er udarbejdet ved udstrakte forhandlinger mellem EU Medlemsstaterne, og ikke, som der sommetider, fejlagtigt, siges "er opfundet af en eller anden Bruxelles bureaukrat", Den (relative) åbenhed omkring Konventionen om Europas Fremtid, der var grundlaget for forslaget til den Europæiske Konstitution, betød at tjekkiske politikere var istand til at deltage i processen; de forskellige dokumenter med forslag blev lagt på

nettet, og dermed kunne et stort antal aktører være med til at tage del i debatten..

Relevante artikler

Nogle af foranstaltningerne er specielt relevante for det tjekkiske samfund:

- Artikel I-3-3 siger, at EU skal bekæmpe social udstødelse og diskrimination, og fremme social retfærdighed og beskyttelse, lighed mellem kvinder og mænd, solidaritet mellem generationerne og beskytte barnets rettigheder.
- Artikel III-117 foreskriver at, "*I definitionen og virkeliggørelsen af de politikker og aktioner, der er referet til i denne del, skal Unionen tage hensyn til de krav der er knyttet til at fremme en høj grad af beskæftigelse, garantien for hensigtsmæssig social beskyttelse, kampen imod social udstødelse, og et højt niveau af uddannelse, træning og beskyttelse af menneskelig sundhed*". Hvis den Europæiske Konstitution bliver godkendt i alle lande, vil denne artikel blive opfattet som et krav til EU medlemsstaterne om virkelig at gøre noget ved politikken om social udstødelse. De tidligere Traktater henviste kun til social udstødelse som et socialpolitisk formål, ikke som et mål for EU som sådan.
- Artikel III-267-2d angiver et krav om at bekæmpe handel med mennesker, især kvinder og børn. Dette er et område hvor der nødvendigvis må være samarbejde i og mellem medlemsstaterne.
- For de fleste minoriteter og grupper, der er udstødte af samfundet, går fattigdom og diskrimination hånd i hånd. Diskriminationen i Europa, og specielt i den Tjekkiske Republik, vokser i forhold til race- og etniske minoriteter, som for eksempel zigøjnere og flygtninge. Den horisontale artikel III-118 – som siger at EU vil bestræbe sig på at bekæmpe diskrimination baseret på køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller sexuel orientering – er et skridt fremad.

Frygt

En af de mest generelle grunde til frygt med hensyn til den sociale inklusion i den Tjekkiske Republik, drejer sig om midlerne til tjenester,

som personer med en lav indkomst har adgang til, på grund af nedskæringer i budgettet, dereguleringer, og en omlægning til markedsøkonomi og privatisering. Artikel III-122 om støtte til tjenester af generel interesse er velegnet til at give et svar på disse bekymringer, selvom man nok kan fundere på, om denne støtte vil være nok til at stoppe den nuværende tendens mod økonomisk liberalisme.

Civilsamfundets rolle

Forslaget giver også mulighed for et nyt lovmæssigt grundlag til at definere relationerne mellem de nationale institutioner og civilsamfundet. Institutionerne skal føre en åben, gennemsigtig og regelmæssig dialog for at give borgere og repræsentative foreninger muligheden for at få deres synspunkter offentligt kendt på alle områder af Unionens aktiviteter.

Med andre ord, er den Europæiske Konstitution interesseret i hvad der sker med Europas dårligst stillede borgere, og lægger vægt på input fra civilsamfundet. En betydelig udvikling, især i et samfund som det tjekkiske.

Milena Černa
EAPN CR

(*) Denne artikel blev skrevet før de franske og hollandske referenda, og det Europæiske Rådsmøde i juni.

Den europæiske sociale model set fra Prag

Nogle tjekkiske makroøkonomer mener, at der ikke findes en europæisk social model. De påstår, at en social model kan fungere på det nationale niveau, men ikke på det europæiske, at socialpolitik skal blive ved med at være et nationalt ansvar, og at en europæisk økonomisk integration kun kan bruges til en fælles møntenhed (fra Rusnoka, 2005).

Imidlertid er tjekkiske borgere og deres repræsentative organisationer som EAPN Den Tjekkiske Republik interesserede i dette emne og mener at den europæiske sociale model bør have en central plads i det europæiske projekt. Men, at forstærke den europæiske sociale model kræver mere end blot en bekræftigelse på, at den findes.

Det er nødvendigt med konkrete aktioner: offentligheden, administrationen og lokal regeringer ser ofte den anden vej, og prøver at feje fattigdom under tæppet. Selv de ansatte på socialhjælps kontorer anser sommetider grupper med de største sociale problemer som noget de hurtigst muligt må skaffe sig af med. Heldigvis er der både i den Tjekkiske Republik og andre steder frivillige organisationer, der overskrider grænserne af de officielle strategier for at takle sammenhængen mellem fattigdom, etnicitet og racisme.

M.C.

Portræt af det tjekkiske netværk

Efter Fløjels Revolutionen i 1989, var NGOerne i Tjekkiet de første der begyndte på at udvikle nye metoder for socialt arbejde til at takle fattigdom og udstødelse (isolation af handicappede var et af de iøjnefaldende træk i det tidligere totalitære system).

Samtidig arbejdede NGOerne på at udvide deres aktiviteter til at forbedre kvaliteten af velfærdstjenester og få regeringen til at komme op med en lovgivning på det sociale område, der ville dække brugernes virkelige behov.

Et netværks fødsel

EAPNs tjekkiske netværk opstod kun få uger efter den Tjekkiske Republik var blevet medlem af den Europæiske Union i maj 2004. Samme år accepterede EAPN General Forsamlingen i Groningen formelt medlemsskabet.

EAPN CR skabte et forum for udveksling af meninger, information og erfaringer i den Tjekkiske Republik, for bedre at være med i det Europæiske Netværks aktiviteter. Den første prioritet er at få de tjekkiske myndigheder til at anerkende at fattigdom og social udstødelse er tilstede i Republikken, at fjerne de sociale og politiske forhindringer for mennesker, der trues af fattigdom og social udstødelse, og arbejde for deres integration i samfundet.

Aktiviteter

EAPN CRs aktiviteter kan opsummeres som:

- Arbejde for at sætte social inklusion og takling af fattigdom øverst på dagsordenen på alle niveauer i regeringen.
- Støtte, udvikle og udføre aktiviteter der kan fremme social inklusion.
- Fremme adgang til informations teknologier og uddannelse for dem, der trues af social udstødelse.
- Støtte udviklingen af kvalitets velfærds tjenester for grupper der trues af social udstødelse, for at opretholde og støtte deres fundamentale menneskerettigheder.
- Oprette forbindelser mellem personer og organisationer der er aktive i kampen mod fattigdom og social udstødelse.
- Udbrede kendskab til de arbejdsmetoder, der bruges i EU.
- Lære fra andre landes erfaringer og være med til at få den nationale inklusions politik på plads.

Medlemmerne

Medlemskab er åbent for alle frivillige organisationer, netværk og personer, der arbejder med social inklusion og kampen mod fattigdom på nationalt eller regionalt niveau. Medlemmer skal arbejde for mennesker der er truet af- eller lever i fattigdom og social udstødelse, og have en ikke-diskriminerende holding.

EAPN CR's medlems organisationer per 30. april 2005 var:

- Frelsens Hær, Den Tjekkiske Republik (socialt arbejde med hjemløse, kriminelle, osv.)
- Dženo (Roma civilt initiativ for udbredelsen af audiovisuelle materialer, udgivelser og P.R.)
- Diakonia af den Evangeliske Kirke af Tjekkiske Brødre
- IQ Roma servis Brno
- Kofoeds Skole
- Kristne og Arbejde (en gruppe eksperter tilknyttet det Økonomiske Fakultet i Prag)
- Naděje ("Håb": en humanitær organisation, der arbejder i alle regioner i den Tjekkiske Republik)
- Caritas Den Tjekkiske Republik (mange velfærds- og sundhedstjenester i den Tjekkiske Republik. Arbejder også i udlandet)
- SKOK (et netværk af frivillige velfærds- og sundhedstjenester, blandt andet mental sundhed, hjemløshed osv.)

- Silesian Diakonia (hjælper med multihandicappede børn, støtte til langtids arbejdsløse, ældre omsorg).

M.C.

Fattigdom i den Tjekkiske Republik

- Global fattigdomsrate: 8%, den laveste af de nye medlemsstater - Mænd: 7%, Kvinder: 9%.
- Uden sociale overførelser ville raterne være 39% - Mænd: 35%, Kvinder: 42%
- De værst berørte husstande: én-forældre familier (30%), store familier med tre eller

flere afhængige børn (20%), enlige voksne under 65 (16%).

- Beskæftigelsesrate: 54% - Mænd: 63%, Kvinder: 47%
- Fattigdomsrate i den arbejdende befolkning (arbejdende fattige): 3% (EU-25: 7%).
- Arbejdsløshedsrate: 6% - Mænd: 6%, Kvinder: 6%
- Fattigdomsrate blandt arbejdsløse: 36%
- Fordeling af befolkningen, der lever i fattigdom: i arbejde: 22% - arbejdsløse: 32% - pensionister: 14% - andre ikke-arbejdende: 32%

Kilde: Den Tjekkiske Republik NAP Inklusion 2004-06

Network News sigter på at fremkalde debat om specifikke emner. De bragte meninger udtrykker ikke nødvendigvis EAPNs. Hvis du ønsker at kommentere indholdet i dette nummer, så send en e-mail til team@eapn.skynet.be

Redaktør: Fintan Farrell

Ansvarlig for udgivelsen: Vincent Forest

EAPN, rue du Congrès, 37-41 (Box 2) – B-1000 Brussels

Tel. +32 2 230 44 55 – Fax: +32 2 230 97 33 – Email: team@eapn.skynet.be – Website: www.eapn.org

Med støtte fra den Europæiske Kommission